

сии: учебное пособие / [С.А. Герасимов, Л.И. Белянская, С.А. Акимова]; под ред. И.Н. Глебова, А.С. Прудникова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – С. 20. **11.** *Серова І.І.* Міжнародно-правове регулювання процесу протидії нелегальній міграції / І.І. Серова; [відп. ред. В.Н. Денисов]. – К. : Реферат, 2009. – С. 23. **12.** *Пероговський В.* О началах международного права относительно иностранцев у народов Древнего мира / Пероговский В.. – К. : Унив. тип., 1859. – С. 46. **13.** *Каченовский Д.* Курс международного права / Каченовский Д. – Ч. 1. – Х. : Унив. тип., 1863. – С. 191. **14.** *Історія держави і права України. Джерела права періоду Київської Русі:* навч. посіб. / упоряд. і наук. комент. А.М. Гуз. – К. : КНТ, 2007. – С. 24. **15.** *Зелінська Н.А.* Конкуренція інституту видачі та права притулку у стародавні часи та середньовіччі / Н.А. Зелінська // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 48. – С. 275. **16.** *Памятники истории Англии XI–XIII вв.* / пер., сост. и введ. Д.М. Петрушевского. – М. : Гос. соц. эк. изд-во, 1936. – С. 60, 63. **17.** *Соловьев С.М.* Публичные чтения о Петре Великом / Соловьев С.М.; [подг. текста, статья и комментарий. Л.Н. Пушкарёва]. – М. : Наука, 1984. – С. 113. **18.** *Хрестоматія* русского международного права [в 2 ч.] / состав. О. Эйхельман. – Ч. 1. – К. : Универ. типогр., 1887. – С. 163–266. **19.** *Собрание действующих договоров, заключенных Россией с иностранными державами* [в 2 т.] / состав. И. Ивановский. – Т. II. – Одеса : Типогр. «Одесского вестника», 1889. – С. 211–214. **20.** *Казанский П.* Институт международного права (1873–1893 г.): Вступительная лекция / Казанский П. – Казань : Типография Т-во ПЕЧЕНКИНА и Кемп, 1893. – С. 2. **21.** *Ривье А.* Учебник международного права (с приложением постановлений Института международного права по публичному праву за 1873–92 гг.) / Ривье А.; под ред. и с предисл. Л. Комаровского; пер. с нем.: П. Казанский. – М. : Тип. И.П. Малышева, 1893. – С. 313–318. **22.** *Дорская А.А.* Институт международного права: опыт неофициального научного сообщества / А.А. Дорская // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2010. – № 134. – С. 96. **23.** *Roig A.* EC Readmission Agreement: A Re-evaluation of the Political Impasse / T.Huddleston, A. Roig // European Journal of Migration and Law. – 2007. – № 9. – Р. 367. **24.** *Макаруха З.* Правове регулювання актуальних проблем співробітництва України та ЄС у сфері свободи, безпеки та юстиції / З. Макаруха // Право України. – 2010. – № 6. – С. 135. **25.** *Абашидзе А.* Цит. работа. – С. 48.

УДК 341.018

А. В. ЛАБУНСЬКА

РЕАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНОЮ НОРМ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З МВФ

Досліджується механізм реалізації норм правової системи МВФ. Визначено міжнародно-правові норми, які входять до цієї системи та джерела цих норм.

Стверджується, що головну роль в реалізації норм правової системи Фонду грають держави, які є одночасно суб'єктами міжнародного права і суб'єктами міжнародно-правового регулювання. Кожна держава будучи суб'єктом міжнародного права колективно разом з іншими державами-членами Фонду створюють міжнародні норми у

© ЛАБУНСЬКА Анжеліка Вікторівна – здобувач відділу міжнародного права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, заслужений юрист України

міжнародній валютно-фінансовій сфері для безперервного і чіткого регулювання міжнародних правовідносин.

Дані пропозиції щодо правового регулювання проблемних питань у цій сфері.

Ключові слова: правова система МВФ, міжнародні джерела права, міжнародно-правова відповідальність, суб'єкт міжнародно-правового регулювання Міжнародного валютного фонду.

Лабунская А.В. Реализация Украинной норм правовой системы Международного валютного фонда – залог успешного сотрудничества с МВФ

Исследуется механизм реализации норм правовой системы МВФ. Определено международно-правовые нормы, которые входят в эту систему и источники этих норм.

Утверждается, что главную роль в реализации норм правовой системы Фонда играют государства, которые являются одновременно субъектами международного права и субъектами международно-правового регулирования. Каждое государство, будучи субъектом международного права коллективно вместе с другими государствами-членами Фонда создают международные нормы в международной валютно-финансовой сфере для бесперебойного и четкого регулирования международных правоотношений.

Даны рекомендации, касающиеся правового регулирования проблем в этой сфере.

Ключевые слова: правовая система МВФ, международные источники права, международно-правовая ответственность, субъект международно-правового регулирования Международного валютного фонда.

Labunska Anzhelika. The implementation of the rules of the Ukrainian legal system of the International Monetary Fund – is the key to successful cooperation with the IMF

The mechanism for implementing the rules of the legal system of the IMF is examined in this article. International legal norms that are parts of this system and the sources of these norms are defined.

It is alleged that States get the main role in the implementation of the provisions of the legal system. States are both the subjects of international law and subjects of regulation of international law. Each state as a subject of international law together with other States that are Fund Members – creates international standards in the International Monetary and Financial sector for the constant and legible regulation of international relations.

This article offers information about the legal regulation of problems in this area.

Key words: IMF legal system, international sources of law, international legal responsibility, subject of international law regulation of the International Monetary Fund.

Інтегруючись у глобальну світову економічну систему і прагнути стати повноцінним членом МВФ, Україна має мету співпрацювати з Фондом задля реформування національної економіки, розбудови повноцінних ефективних ринкових відносин та покращення добробуту населення.

Прийнявши 03 червня 1992 року Закон України “Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій”, Україна взяла на себе зобов’язання добросовісно виконувати всі правила, які регулюють світову валютно-фінансову систему, що є спільним механізмом забезпечення державам-членам МВФ збереження пропорційності зовнішніх платіжних балансів без використання заходів, що можуть заподіяти шкоду на національному та міжнародному рівні.

Щоб світова валютно-фінансова система безперервно функціонувала

як єдиний економіко-правовий механізм, необхідно, щоб кожна держава-член МВФ чітко й добросовісно реалізувала на своїй суверенній території міжнародно-правові норми, які є нормами правової системи МВФ і закріплені у відповідних джерелах.

Кожна держава-член Фонду, з одного боку, зобов'язана реалізувати через свій державний механізм норми правової системи МВФ, а з іншого – має право вимагати від інших держав-членів виконання таких же зобов'язань.

Глобалізація та інтернаціоналізація економічних правовідносин породжує дедалі більшу взаємозалежність держав, водночас наслідки цих об'єктивних світових процесів для кожної держави можуть бути різними – як позитивними, так і негативними. Отже, Україна при співробітництві з МВФ повинна спрямувати свої зусилля на збереження і посилення національних інтересів у глобалізаційному процесі і зведення нанівець його негативних наслідків.

Дослідивши проблем, що виникають при співпраці МВФ з Україною, є можливість оцінити їх з правової точки зору, знайти як теоретичні, так і практичні відповіді на питання, що виникають.

Результати цих досліджень, на думку автора, можуть сприяти більш ефективній співпраці МВФ з Україною та досягненню бажаних результатів для обох сторін. Дослідження проблеми реалізації норм правової системи Фонду має як теоретичне, так і практичне значення. Застосовуючи теоретичні висновки при вирішенні практичних питань, можна уникнути виникнення тих непорозумінь між Фондом та Україною, які виникали протягомусього часу їх співробітництва.

Автор, спираючись на фундаментальні роботи вітчизняних та зарубіжних вчених-правників, дослідження співвідношення міжнародного і національного права та міжнародної відповідальності держав в цілому, використав їх висновки при дослідженні питання реалізації норм правової системи МВФ.

Загальні питання у цій проблемі висвітлені в багатьох працях юристів-міжнародників в Україні та зарубіжних країн: В. Буткевич, В. Василенко, В. Опришко, Г. Анцелевич, О. Покрешук, Л. Ануфрієва, Ю. Іванов, І. Лукашук, Г. Ігнатенко, Л. Лунц, Д. Левин, Е. Усенко, Н. Миронов, Р. Мюллерсон, Т. Сироїд, А. Талалаєв, Г. Тункин, Е. Аметистов, І. Блищенко, С. Черніченко, Н. Захарова та інші.

Свої аргументи й доводи автор намагалася будувати також і на аналізі норм Статей угоди МВФ (Статуту МВФ, його міждержавних договорів, рішень, внутрішніх правил тощо та законодавства України, що регулює ці питання).

До міжнародних норм, що становлять правову систему Міжнародного валютного фонду (МВФ, Фонду), на думку автора, належать:

1. Норми Статей угоди МВФ, що регулюють:
  - а) правовідносини Фонду та держав його членів;

- б) правовідносини Фонду та держав, що не є його членами;
- в) правовідносини держав-членів між собою.

2. Загальновизнані норми та принципи міжнародного права, так як вони діють і у правовій системі Фонду.

3. Норми договорів МВФ, що визначають права й обов'язки сторін, зокрема ті, що укладаються при наданні фінансової та іншої допомоги державам-членам Фонду.

4. Норми рішень МВФ, які стосуються усіх держав, що є членами цієї організації.

5. Норми фінансових правил, інструкцій та інших внутрішніх правил, що складені на основі його Статуту і регулюють правовідносини МВФ з державами його членами.

Усі ці норми повинна виконувати й Україна як член МВФ. Не викликає сумніву у жодного авторате, що норми міждержавних договорів, що регулюють міжнародні економічні правовідносини, в тому числі відносини між державами у валютно-фінансовій сфері є джерелом міжнародного економічного права.

Що стосується загальновизнаних норм та принципів міжнародного права, то немає жодної сфери міжнародних відносин, де б не діяли ці норми. Беззаперечно діють вони й у валютно-фінансовій сфері: добросовісне співробітництво, економічна безпека, повага до державного суверенітету, непорушність інтересів інших держав. Тому відповідно до вимог міжнародного права ці норми повинні добросовісно виконуватися кожною державою при співробітництві з МВФ.

Загальнообов'язкові для держав-членів рішення Фонду також відносяться до джерел міжнародного права. Такі рішення, будучи правовими актами, закріплюють відповідні постійно діючі принципи та правила реалізації міжнародного економічного права¹, тому вони є одним із джерел міжнародного права.

Вимоги Фонду до держави-члена при наданні фінансової чи іншої допомоги є міжнародними зобов'язаннями цієї держави і змістом договору між Фондом і державою, яка потребує фінансової чи іншої допомоги.

Статут Фонду надає йому право у визначених випадках і межах відповідною кількістю голосів приймати фінансові правила, інструкції та інші внутрішні правила. Ці міжнародні документи також є нормативними актами і правила, що в них містяться, теж повинні виконуватися державами-членами Фонду.

Серед джерел правової системи Фонду, як і серед інших правових систем, відповідно до загальної теорії права існує правова ієрархія.

На думку автора, найвищий щабель у цій ієрархії займають загально-визнані норми та принципи міжнародного права. Щоб створити міжнародну організацію, Статті угоди МВФ (тобто міждержавний договір) повинні відповідати цим нормам і принципам, так як однією з вимог до міждержав-

ного договору є його правомірність.

Отже, друге і найвідповідальніше місце у цій ієрархії посідають Статті угоди МВФ (Статут МВФ), які укладені державами, первинними суб'єктами міжнародного права, які діяли у відповідності й у межах, що допускаються загальноновизнаними нормами й принципами міжнародного права. Держави, узгоджуючи свої інтереси або досягаючи компромісу, наділили МВФ певними правами й обов'язками в міжнародній валютно-фінансовій сфері. Положенням Статуту МВФ повинні відповідати усі інші джерела, пов'язані з його діяльністю: договори, рішення, внутрішні правила.

Договори, які укладає МВФ з державами-членами та державами, що не є членами, або іншими міжнародними організаціями також є джерелами права. При укладенні договорів МВФ зобов'язаний діяти винятково в межах компетенції, наданої йому державами й нормативно закріпленої у його Статуті.

Більш того, при наданні фінансової або іншої допомоги державам-членам Статут Фонду є рамковою угодою, в якій зосереджені основні права й обов'язки сторін, а інші договори не повинні їй суперечити.

На третьому місці знаходяться загальнообов'язкові для держав-учасниць рішення МВФ, які приймаються відповідно до положень Статуту в межах компетенції МВФ. Слід акцентувати увагу на тому, що ці рішення є колективними рішеннями держав-членів Фонду – Ради керуючих Фонду, і прийняті відповідною кількістю голосів.

Внутрішні правила МВФ, наприклад, фінансові правила, процедури, інструкції тощо, що визначають права та обов'язки сторін, теж мають юридичну силу для сторін правовідносин.

Незважаючи на різний ступінь юридичної сили міжнародно-правових норм, що містять усі ці джерела, вони є обов'язковими до виконання державами-членами МВФ.

Україна, вступивши у правовідносини з МВФ, відповідно до теорії І. Лукашука, виступає, з одного боку, суб'єктом міжнародного права, так як разом з іншими державами-членами МВФ створює правові норми вище зазначених джерел, узгоджуючи свої інтереси з іншими правовими суб'єктами або, знаходячи компроміс. З другого боку, виступає суб'єктом міжнародно-правового регулювання, тому що через свій державний механізм реалізує ці норми на своїй території².

Важливою особливістю норм правової системи МВФ, які є частиною міжнародного економічного права, є відсутність міжнародних інститутів, які б упримусовому порядку забезпечували виконання цих норм³.

Суб'єктом реалізації норм правової системи МВФ у правовідносинах України з МВФ є перш за все держава.

Вітчизняні та зарубіжні автори у своїх працях лише дискутують про правові способи, за допомогою яких реалізуються норми міжнародного права в цілому.

Проблема співвідношення міжнародного й національного права виник-

ла досить давно, однак і досі серед вчених не знайдено єдиного вирішення цих питань.

Більшість вчених-дослідників цих питань приділяли увагу лише теоретичним питанням співвідношення міжнародного й національного права та питанням відповідальності в міжнародному праві.

Механізм реалізації норм правової системи МВФ, які є нормами міжнародного права, являє собою складний процес, у якому взаємодіють норми двох різних систем права – міждержавної системи і внутрішньодержавної.

Реалізацією норм правової системи МВФ є у втілення державою суб'єктом міжнародно-правового регулювання, в нашому випадку Україною, в життя цих норм через активну або пасивну поведінку суб'єктів національного права (державних органів та інших юридичних та фізичних осіб), шляхом узгодження норм міжнародного права з нормами національного права України й забезпечення виконання цих норм державним примусом.

Реалізація норм правової системи МВФ в Україні має декілька стадій:

1. З'ясування співвідношення норм правової системи Фонду й національної системи права України.

2. Юридичні основи реалізації норм правової системи Фонду на території України (нормативне відображення узгодження цих норм в Конституції України, законах та інших нормативних актах);

3. Створення державного механізму виконання (визначення державних органів, юридичних та фізичних осіб, їх функцій та компетенції у сфері валютно-фінансових відносин на території України).

4. З'ясування змісту норм, мети їх застосування, основних параметрів у сфері валютно-фінансових правовідносин на території держави.

У міжнародно-правовій та вітчизняній літературі точаться довготривалі дискусії щодо з'ясування співвідношення норм міжнародного права з національним правом держав. Існують три основні суперечливі позиції:

Одні вважають, що діє примат внутрішньодержавного права над міжнародним; другі вважають, що діє примат міжнародного права над внутрішньодержавним; треті вважають, що ці дві системи права є взаємозалежними, але самостійними й рівноправними, і кожна має верховенство у своїй системі.

При цьому усі ці три доктрини в принципі зводяться до того, чи має міжнародне право пряму дію на території суверенної держави.

В юридичній літературі питанню про дію норм міжнародного права на території держави, на думку Р.Мюлерсона, приділяється недостатня увага⁴.

Група авторів, що вважають за можливе пряме використання норм міжнародного права для регулювання внутрішньодержавних відносин, стверджують, що для цього необхідно лише прийняття державою спеціального закону, що поширює дію міжнародних норм на територію держави. При цьому не змінюється міжнародний характер цих правових норм, а лише

виникає обов'язок у юридичних і фізичних осіб, насамперед у державних органів влади, дотримуватися і застосовувати ці правила⁵.

Підтримує цю думку і Н.Миронов з деякою відмінністю, що при відсилці, санкціонуючи застосування міжнародно-правової норми для регулювання внутрішніх правовідносин, зміст цієї норм не змінюється, змінюється лише суть норми, внаслідок чого норма міжнародного права може діяти на території суверенної держави⁶.

Інші автори визнають можливість прямої дії міжнародних норм на території держави, за умови, що ці міжнародні норми містять не тільки загальні принципи, а й наповнені чітким змістом. Ці норми стають нормами національного права і зміна законодавства стає зайвою⁷.

Протилежну позицію займають В. Буткевич, Є. Усенко, В. Шуршалов, С. Черніченко та інші, які вважають, що об'єктивні межі міжнародного права регулюють лише міжнародні відносини і виключають пряме регулювання національних правовідносин.

Найбільш обґрунтованою є позиція В. Буткевича, який акцентує увагу на тому, що держава не може примусити будь-яку особу виконувати норми міжнародного права, тому що її владні повноваження поширюються лише на внутрішньодержавні норми⁸.

Автор, аналізуючи правові позиції щодо можливості прямої дії міжнародних норм на території суверенної держави, дійшов наступних висновків.

Особливість міжнародного права полягає в тому, що воно не має своєї території дії, не може прямо діяти й на території будь-якої суверенної держави до тих пір, поки держава не створить юридичних основ для його реалізації. Відповідно до принципу міжнародного права про добросовісне виконання державою міждержавного договору, держава, сторона цього договору, повинна владними повноваженнями створити на своїй суверенній території такі правовідносини, які б відповідали вимогам вказаного договору.

Доктрина авторів про пряму дію міжнародного права на території суверенної держави зводить нанівець теорію права про його поділ на галузі, що не відповідає не лише цій загальноновизнаній теорії, а й сучасним реаліям, так як:

– відносини, які регулює міжнародне право, є правовідносини між державами, або між державою і міжнародними організаціями;

– суб'єктами міжнародного права не є державні органи, юридичні та фізичні особи, транснаціональні корпорації тощо;

– міжнародні й внутрішньодержавні правовідносини регулюються різними методами впливу. Міжнародні правовідносини регулюються, як правило, шляхом координації й дипломатичними методами та міжнародними правовими санкціями, а внутрішньодержавні – через державний механізм із застосуванням державного примусу.

Тому на території держави правовідносини можуть регулюватися винятково нормами національного права.

Держава, вступаючи у міжнародні правовідносини, разом з іншими суверенними державами створює міжнародні норми у певній сфері міжнародного життя і бере на себе зобов'язання реалізувати норми укладених нею договорів.

Отже, Україна, підписавши Статті угоди МВФ, взяла на себе зобов'язання добросовісно виконувати міжнародні норми, що містяться у цьому міждержавному договорі, і вимагати добросовісного їх виконання від інших держав, що є сторонами цього міждержавного договору.

Тому другим важливим етапом реалізації норм правової системи Фонду на території України є правові основи їх реалізації.

Правові підстави реалізації Україною норм правової системи МВФ – це юридичні норми Конституції України та інших законів, які визначають співвідношення міжнародних норм і норм національного законодавства України та участь України у міжнародно-правовому регулюванні міжнародних валютно-фінансових відносин.

Щоб вирішити питання про правові основи реалізації норм правової системи МВФ як норм міжнародного права, необхідно з'ясувати: як і в який спосіб міжнародне право передбачає реалізацію державами цих норм; як і в який спосіб національне право України визначає взаємодію норм міжнародного права з внутрішньодержавним, і як воно впливає на регулювання зовнішніх відносин.

Міжнародне право не містить норми, яка б вказувала суверенним державам, як і в який спосіб виконувати зобов'язання за міждержавним договором. В.Буткевич акцентує увагу на тому, що не існує універсальної норми міжнародного права, що зобов'язує державу погоджувати національне право з міжнародним⁹.

Згідно з основною вимогою міжнародного права відповідно до Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року та Віденської конвенції про право договорів між державами й міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 року кожний діючий договір є обов'язковим для учасників і повинен ним добросовісно виконуватись. Міжнародне право визначає характер взаємодії між його правовими суб'єктами на основі принципів: рівноправності, дотримання незалежності і суверенітету усіх держав, невтручання у внутрішні справи держав, добровільної згоди на укладання міжнародних договорів та добросовісного їх виконання. У всіх інших питаннях міжнародне право надає Україні можливість самій вирішувати, як і в який спосіб виконувати міжнародні зобов'язання.

Проте, в умовах економічної інтеграції і глобалізації правове регулювання міжнародних економічних відносин виникає потреба в досягненні тотожності відповідних норм права¹⁰.

Розділ 2 (а) ст. 31 Статей угоди МВФ вимагає, щоб цій міждержавній угоді відповідало національне законодавство держави, яка стає членом

МВФ, і щоб воно забезпечувало виконання нею своїх зобов'язань за цією угодою. Від виконання цієї вимоги Фонд ставить в залежність прийняття держави до членів Фонду. Такі вимоги МВФ до держави, яка бажає стати його членом, прямо не порушують принципи міжнародного права, але і не сприяють підвищенню авторитету державних суверенітетів країн. Тому Україна у своєму національному законодавстві зобов'язана визначити нормативне співвідношення українського законодавства з міжнародним, забезпечити цим нормам імперативність та як суб'єкт міжнародно-правового регулювання створити державний механізм практичної реалізації цих норм.

Без згоди держави будь-які міжнародні норми не можуть набути юридичної сили в національних законодавчих актах¹¹.

Держава, яка брала участь у колективному створенні міжнародних норм, може владною вказівкою створити національну норму, яку будуть виконувати суб'єкти національного права¹².

Отже, самі по собі норми правової системи МВФ не зобов'язують національних суб'єктів України діяти у відповідності з цими нормами, необхідно, щоб держава створила для цього юридичні підстави. В українському законодавстві норми, що визначають порядок реалізації норм міжнародного права, розпорошені в численних нормативних актах – як в Конституції України, так і в інших нормативних актах. Не маючи свого законодавчого врегулювання, ряд питань, що стосуються виконання міжнародних норм на практиці вирішуються без юридичних основ і не завжди однаково, що шкодить Україні та міжнародній співпраці як з МВФ, так і з іншими міждержавними організаціями.

Міжнародні договори не регулюють діяльність внутрішньодержавних суб'єктів права, так як усі вони знаходяться під юрисдикцією суверенної держави і тільки вона може наділяти їх відповідними обов'язками і правами. Тому державі необхідно перетворити ці міжнародні норми в національно-правові.

Держава одночасно поєднує в собі міжнародну і внутрішньодержавну правосуб'єктність. На міжнародній арені разом з іншими державами створює міжнародні норми права, а щоб реалізувати ці міжнародні норми на території своєї держави створює норми національного права. При такій правосуб'єктності тільки держава може узгоджувати міжнародні норми права з внутрішньодержавним правом.

Законом України «Про дію міжнародних договорів на території України» від 10 грудня 1991 року встановлено, що, виходячи з пріоритету загально визнаних принципів міжнародного права, укладені й належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять невід'ємну частину національного законодавства України й застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

У наступному документі – Постанові Верховної Ради України від 02 липня 1993 року «Про напрямки зовнішньої політики України» було

вказано, що Україна беззастережно дотримується принципу сумлінного виконання всіх своїх зобов'язань, вважає належним чином ратифіковані договори частиною свого внутрішнього права і керується принципом примату права в зовнішній політиці, визнаючи пріоритет загальноєвропейських норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права. Ця Постанова у зв'язку з прийняттям Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010р. втратила чинність.

Конституція України, прийнята 28.06.1986р. (ст.9), встановила, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України, а її ст.18 визначає, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальноєвропейськими принципами й нормами міжнародного права. Отже, поза нормативним врегулюванням Конституцією залишилися загальноєвропейські норми й принципи міжнародного права, рішення міжнародних організацій та інших міжнародно-правових актів, які є обов'язковими для виконання Україною.

Закон України «Про міжнародні договори України», прийнятий 29.06.2004 року, дещо змінив правову термінологію норми про реалізацію міжнародних договорів на території України. Відповідно до ст. 19 цього Закону чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства й застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 року із змінами та доповненнями від 27.03.2014 року одним із принципів зовнішньої політики закріплює пріоритет загальноєвропейських норм і принципів міжнародного права перед нормами і принципами національного права (ч.8, 9, п.3, ст.2).

Таке розмаїття правової термінології в українському законодавстві щодо регулювання питань співвідношення норм міжнародного права й національного призводить не тільки до теоретичних дискусій та неоднакового тлумачення цих норм, а й ускладнює реалізацію норм міжнародного права на території України.

Важливим є з'ясування способу, яким Україна перетворює міжнародні норми у національні норми права.

Це не є «перенесенням» державою своїх прав і обов'язків на державні органи або інших юридичних і фізичних осіб, а це є створенням для інших

та іншого роду прав і обов'язків¹³.

Ратифікація є найбільш поширеним способом погодження норм цих двох систем.

Ряд авторів слушно зазначають, що значення ратифікації полягає у трансформації норм міжнародного права у норми внутрішньодержавного¹⁴.

На думку автора, Закон про ратифікацію міжнародних договорів надає нормам міжнародних договорів статус норм національного права і забезпечує державним примусом, не позбавляючи їх міжнародного статусу. Для держави ці норми є міжнародними, а для суб'єктів на території України за змістом ці норми є нормами національного права.

Аргументом для підтвердження такої позиції слугує і той факт, що невід'ємною частиною Закону України «Про ратифікацію міжнародних договорів» є текст міжнародного договору (п.1 ст.9) Закону України «Про міжнародні договори України». Однак вказаним Законом врегульовано лише порядок надання Україною згоди на обов'язковість для неї міжнародного договору шляхом ратифікації, а порядок надання згоди в інших формах не врегульовано. Тому в цьому законі слід вказати, що усі форми згоди України є владною вказівкою на те, що міжнародні договори, загальновизнані норми та принципи міжнародного права, рішення та інші норми міждержавних організацій, обов'язкових для виконання Україною, набувають статусу норм національного законодавства. Стаття 6 Закону України «Про міжнародні договори України» містить положення про те, що міжнародні договори України можуть укладатися від імені України або Уряду України та інших суб'єктів, що не відповідає загальновизнаним нормам та принципам міжнародного права. Стороною міжнародного договору може бути тільки держава, тому що лише вона є суб'єктом міжнародного права.

Створивши юридичні основи реалізації норм міжнародного права і перетворивши їх зміст у норми національного права, держава доручає суб'єктам національного права, які діють на її території, виконувати ці норми національного права.

Створення державного механізму виконання норм правової системи Фонду у сфері валютно-фінансових відносин на території України полягає у розробці та прийнятті законів для досягнення мети, вказаної в нормах правової системи Фонду. Для цього необхідно в законодавчому порядку визначити національні суб'єкти, яких держава уповноважує врегулювати валютно-кредитні відносини всередині країни, здійснювати оперативне керівництво, створювати необхідні інституції, здійснювати контроль за виконанням цих законів та інші заходи економічного, політичного та соціального характеру.

Наступною стадією реалізації норм правової системи МВФ є з'ясування уповноваженими органами змісту, мети та інших параметрів норм правової системи Фонду.

Зміст деяких правових термінів Статуту Фонду роз'яснюється в Статуті в ст. XXX, однак ще залишається в Статуті Фонду багато термінів, що

потребують правового тлумачення.

Різні тлумачення певних норм Статуту Фонду обумовлене тим, що вони реалізуються у різних країнах, де різні методологія і способи тлумачення правового змісту цих норм, а також тим, що при перекладі на різні мови Статуту Фонду правовий зміст цих норм набирає різних відтінків. Тому відповідно до постанови МВФ про мову Фонд визнає оригінал Статей Угоди МВФ лише англійською мовою.

Неоднозначне трактування деяких правових термінів норм правової системи Фонду призводить до дискусій та неоднозначного застосування таких норм, про що говорить у своїй монографії німецький юрист-міжнародник Ф.Ебке¹⁵.

Відповідно до ст. XXIX Статуту Фонду повноваженням офіційного тлумачення наділений МВФ, незважаючи на те, що він є однією із сторін договору.

На думку автора, в інтересах уніфікації норм правової системи Фонду зусиллями передових вчених-економістів та юристів разом із фахівцями МВФ на основі ретельних економіко-правових досліджень необхідно визначити дійсний правовий зміст недостатньо чітких норм правової системи МВФ, а результати наукового тлумачення термінів повинні стати доповненням до ст. XXX Статей угоди МВФ для чіткого роз'яснення термінів.

Отже, реалізація норм правової системи МВФ є багатоаспектною і складною проблемою, а тому потребує досконалого наукового дослідження в усіх її теоретичних, правових та прикладних питаннях.

1. *Опришко В.Ф.* Міжнародне економічне право: підручник / Опришко В.Ф. – К. : Либідь, 1995. – С. 12. 2. *Лукашук И.И.* Суверенная власть государства в механизме международного правового регулирования. / И.И. Лукашук // СЕМП, 1977. – М., 1979. – С. 135-136. 3. *Опришко В.Ф.* Цит. праця. – С. 78. 4. Мюллерсон Р.А. Некоторые вопросы методологии науки международного права (на примере исследования проблемы соотношения международного и национального права) / Р.А. Мюллерсон // СЕМП, 1983. – М., 1984. – С. 60. 5. *Блищенко И.П.* Международное и внутригосударственное прав / Блищенко И.П. – М. : Госюриздат, 1960. – С. 109. 6. *Миронов Н.В.* Институт исполнения международных договоров в советском праве / Н.В.Миронов // Исполнение международного договора СССР. Вопросы теории и практики : Межвузовский сб. научн. трудов / Свердловский юридический институт. – Свердловск, 1986. – С. 20; *Миронов Н.В.* Иерархия норм международного договора во внутригосударственном праве СССР / Н.В. Миронов // Ученые записки. Ученые записки ВНИИСЗ. – Вып. 22. – М., 1970. – С. 120. 7. *Аметистов Э.М.* Международный договор и советский закон / Э.М. Аметистов // Проблемы совершенствования советского законодательства: Труды ВНИИСЗ. – Вып. 14. – М., 1979. – С.158. 8. *Черниченко С.В.* Объективные границы международного права и соотношение международного и внутригосударственного права / С.В. Черниченко // СЕМП, 1984. – М., 1986. – С.90-97. 9. *Буткевич В.Г.* Соотношение международного и внутреннего государственного права / Буткевич В.Г. – К. : Вища школа, 1981. – С. 214. 10. *Доронина Н.Г.* Унификация и гармонизация права в условиях экономической интеграции государств / Н.Г. Доронина // Право и экономика. – 1997. – № 17-18. – С.85. 11. *Захарова Н. В.* Выполнение обязательств, вытекающих из международного договора / Захарова Н.В. – М. : Наука, 1987. – С. 120-121. 12. *Аметистов Э.М.* Юридическая при-

рода акта ратификации международного договора / Э.М. Аметистов // Советское государство и право. – 1983. – №5. – С.85-92. **13.** Буткевич В.Г. Цит. работа. – С. 257. **14.** Миронов Н.В. Иерархия норм международного договора во внутригосударственном праве СССР / Н.В. Миронов // Ученые записки. Ученые записки ВНИИСЗ. – Вып. 22. – С. 127; Аметистов Э.М. Юридическая природа акта ратификации международного договора / Э.М. Аметистов // Советское государство и право. – 1983. – № 5. – С. 87; Талалаев А.Н. Соотношение международного и внутригосударственного права в Конституции РФ / А.Н. Талалаев // Журнал международного права. – 1994. – № 4. – С. 5; Усенко Е.Т. Теоретические проблемы соотношения международного и внутригосударственного права / Е.Т.Усенко // СЕМП. – 1977. – М. : Наука, 1979. – С. 86-87. **15.** Эбке В.Ф. Международное валютное право / Эбке В.Ф. [пер. с нем.]. – М. : Международные отношения, 1997. – 336 с.